

Дослідження потреб громадян України в Грузії

2023

© Mtskheta-Mtianeti Regional Hub

Це дослідження було проведено в рамках програми «Підтримка громадянського суспільства та розширення прав та можливостей біженців у Грузії». Його зміст є винятковою відповідальністю Регіонального Хаба Мцхета-Мтіанеті і не обов'язково відображає думку Естонського центру міжнародного розвитку (ESTDEV) та Естонської ради у справах біженців.

Зміст

Ситуаційний аналіз	4
Методологія дослідження	7
Завдання дослідження	7
Дизайн дослідження	7
Етичні принципи та характеристики польової роботи	8
Основні тенденції	9
Основна частина доповіді	11
Прибуття в Грузію	11
Основні потреби	14
Економічний стан сімей/зайнятість	17
Питання освіти	20
Охорона здоров'я/психосоціальна підтримка	22
Документація/юридичні послуги	25
Додаткові потреби	27
Рекомендації	29

1. Ситуаційний аналіз

24 лютого 2022 року напад російських військ на Україну призвів до гуманітарної кризи, оскільки за даними Управління ООН з координації гуманітарних питань (UNOCHA), майже 18 мільйонів осіб (40% населення України) перебувають у гуманітарній допомозі. За даними тієї ж організації, з 24 лютого 2022 року до кінця жовтня 2023 року зафіксовано 29 мільйонів перетинів кордону з Україною. За даними на листопад 2023 року, всього у світі зафіксовано 6 287 500 біженців, з яких більша частина (16 092 особи) перетнула польський кордон.¹

Станом на 25 липня 2023 року кордон Грузії перетнули близько 27 тисяч українських біженців.² Офіційні дані, розміщені на сайті МВС Грузії, не відображають точну кількість перетинів кордону громадянами України у післявоєнний період з наступних причин:

1. Інформація про кількісні показники статусу біженця або гуманітарного статусу після перетину кордону, про осіб, поміщених у тимчасовий притулок або центр тимчасового розміщення, а також про кількість відмов у наданні статусу, розміщується на сайті.

Відповідно до Закону Грузії «Про міжнародний захист» 2016 року, у Грузії існують такі форми міжнародного захисту: **Статус біженця** надається іноземцю або особі без громадянства, яка перебуває за межами країни походження і має обґрунтовані побоювання, що вона може стати жертвою переслідування через свою расу, релігію, національність, належність до певної соціальної групи або політичні переконання. Тому він не може або через страх не бажає повернутися в країну свого походження або скористатися захистом цієї країни; - **Гуманітарний статус** надається іноземцю або особі без громадянства, яка не відповідає законним вимогам статусу біженця, але існує реальний ризик того, що йому чи їй загрожуватиме серйозна шкода після повернення до країни походження. - **Статус особи**, яка перебуває під тимчасовим захистом, надається Міністерством особам, які масово в'їхали, які потребують міжнародного захисту та не можуть повернутися до країни походження через невиборче насильство, агресію, міжнародний чи внутрішній збройний конфлікт чи масове порушення прав людини.³

Проте кількість громадян України, зареєстрованих під будь-яким статусом у статистичних документах МВС, дуже мала, що не відповідає фактичній кількості громадян України у Грузії. Крім того, неможливо зафіксувати випадки відмови у статусі, оскільки також невідомо, якими є показники звернень до Міністерства у справах розселення та біженців вимушених переселенців з окупованих територій Грузії з проханням той чи інший статус.

Виходячи з існуючого підходу, можна зробити висновок, що міграція в Грузії не передбачає неминучої необхідності присвоєння/вимоги будь-якої категорії, що суперечить змісту, визначеному законом про міжнародний захист громадян.

¹ <https://shorturl.at/fiwTW>

² <https://shorturl.at/ehnN5>

³ <https://shorturl.at/foCJW>

2. МВС зафіксувало показники в'їзду та виїзду громадян України до Грузії за періодами (наприклад, у 3 кварталі 2023 року до країни в'їхали 65 408 громадян України та виїхали 67 029 громадян), однак точних даних немає. доступна інформація про те, скільки громадян залишилося в країні.⁴

Згідно з міжнародною статистикою, порівняно з іншими європейськими країнами, кількісні показники міграції українських біженців до Грузії не займають лідируючих позицій, проте з перших днів початку війни велика кількість українських громадян потрапила до Грузії. країни і цей процес є динамічним у поточний період. Відповідно, реагування на потреби українських громадян у Грузії, окрім громадської підтримки, було/є важливим шляхом надання різноманітних програм, які зосереджені безпосередньо на потребах і пріоритетах жертв – підтримка доступу до соціальних, медичних, правових, освітніх, захист прав та інші послуги.

Відповідно до рішення Уряду Грузії з 15 липня 2022 року запущено програму соціально-економічної підтримки громадян України та осіб з правом на постійне проживання в Україні, згідно з якою громадяни України в Грузії (на кожен сім'ю) отримували би 300 ларі на місяць на забезпечення житлом і додатково 45 ларі на кожного члена сім'ї.⁵

Мерія запропонувала українцям у столиці деякі послуги безкоштовно. Маючи підтвердження громадянства, вони можуть їздити громадським транспортом, отримувати послуги в муніципальних спортивних центрах (включаючи басейни), музеях, театрах, медіатеках, школах мистецтв і палацах студентської молоді без будь-якої плати.⁶ У річницю початку війни в Україні, 24 лютого 2023 року, уряд Грузії зробив виняток для українських громадян і продовжив безвізовий режим перебування в Грузії до двох років. До цього Україна була в списку понад 90 країн, громадяни яких могли перебувати в Грузії лише 1 рік.⁷

Слід зазначити, що на початку війни представники уряду заявили, що країна не приєднується до санкцій проти Росії⁸, проте Грузія бере участь у забезпеченні дотримання важливих санкцій, запроваджених Євросоюзом та США⁹. За даними МЗС Грузії, є інформація про приєднання до десятків заяв та резолюцій, які очолюють провідні міжнародні організації.¹⁰

У 2022 році для сприяння натуралізації осіб зі статусом біженця в рамках реалізації програми навчання грузинській мові як державній для біженців віком від 16 років. У рамках «Програми навчання та інтеграції державної мови» пройшли навчання 183 українці, з них 45 успішно завершили курс.

Дії, які вживаються неурядовими та міжнародними організаціями на підтримку громадян України, набагато масштабніші. Найголовніше, що частини організацій важливо на постійній основі виявляти поточні потреби, щоб планувати адекватний план дій та заходів.

- У перші дні війни біля будівлі парламенту Грузії було відкрито центр гуманітарної допомоги українцям;

⁴ <https://shorturl.at/uBFS1>

⁵ <https://rb.gy/tvbl86>

⁶ <https://tbilisi.gov.ge/news/12803>

⁷ <https://rb.gy/a29f6d>

⁸ <https://rb.gy/nkce4g>

⁹ <https://rb.gy/m619vz>

¹⁰ <https://rb.gy/x8xiol>

- Мерія Тбілісі також відкрила спеціальний рахунок. При цьому в муніципалітеті було виділено спеціальне приміщення для збирання продуктів, які пізніше вирушали до України. До ініціативи приєдналися приватні компанії та різні університети;
- Через декілька тижнів після початку війни стало очевидним, що проблема полягає й в освіті українських дітей – у великих містах Грузії (Тбілісі та Батумі) було створено спеціальні програми – у Тбіліській державній 41-й школі та 20-й державній Батумській засновали україномовний сектор. Крім того, на 2022-2023 навчальний рік було відкрито україномовний сектор у 41-й та 220-й державних школах Тбілісі, а також розширено україномовний сектор 20-ї державної школи в Батумі. Школярі отримали можливість здобувати освіту рідною мовою, і водночас вони могли брати участь у гуртках неформальної освіти – спортивному, музичному та технічному напрямку;
- Держава дала можливість українцям, які приїхали до країни через війну, продовжувати навчання в державних університетах без складання національного іспиту. Крім того, “Кутаїський міжнародний університет” звільнив українських студентів від плати за навчання.
- UNHCR у справах біженців запропонувало українським громадянам у Грузії безкоштовні консультації з питань статусу біженця в партнерських організаціях, таких як Апарат громадського захисника, неурядових організаціях – “Права Грузії” та World Vision Georgia. Правову допомогу українцям запропонували й інші громадські організації: “Центр прав людини”, “Сафарі”, що займається правами жінок, “Кеа Кавказ” та її партнерська організація “Фонд розвитку прав людини”;
- Крім того, низка міжнародних організацій тісно співпрацює з Агентством у справах вимушених переселенців, екомігрантів та засобів до існування, яке відповідає за координацію діяльності українських біженців, щоб надати українцям інформацію про гендерне насильство, захист та доступні послуги.¹¹ UNHCR та World Vision також фінансують сім’ї, які підтримує агентство, додатково по 225 ларі на людину на місяць.
- Це дослідження є ще одним оновленим документом, який описує проблеми з доступом до послуг та надає інформацію про доступні послуги підтримки та постачальників послуг для українських біженців у Грузії з точки зору проживання/розміщення та харчування, охорони здоров’я, психосоціальної підтримки, юридичних послуг, освітніх послуг та інформація.

¹¹ https://care-caucasus.org.ge/index.php?m=16&news_id=281

2. Методологія дослідження

2.1 Завдання дослідження

Метою дослідження був збір інформації про пересування переміщених українських громадян у Грузії, поточні потреби, рівень безпеки, майбутні прагнення та плани; Безпосередньо – ставлення громадян України до форм допомоги та їх ефективності, щоб розробити майбутні рекомендації для суб'єктів гуманітарної діяльності, усунути прогалини в існуючих принципах надання послуг чи запровадити інновації.

2.2 Дизайн дослідження

Дослідження проводилося з використанням кількісних та якісних методів дослідження, на основі фокус-груп та глибинних інтерв'ю.

Кількісне дослідження – у рамках кількісного дослідження було проведено 50 інтерв'ю з українськими біженцями. Для кількісного дослідницького інтерв'ю респонденти відбиралися за принципом «снігової команди». Респондентами виступили особи віком 18+. Анкети кількісного обстеження розробили за погодженням з клієнтом. Після польових робіт дані, отримані в результаті заповнення, були введені та оброблені у SPSS. Вони представлені у звіті як у вигляді графіків/таблиць, так і в усній інтерпретації.

Дані кількісного дослідження не претендують на репрезентативність через невеликий розмір вибірки, проте чітко відображають питання, актуальні для цільової аудиторії. Проте тенденції у кількісних та якісних дослідженнях практично однакові.

Якісне дослідження – проведено 2 фокус-групи з біженцями з України в Грузії. Крім того, було проведено 10 глибинних інтерв'ю: 4 глибинних інтерв'ю з представниками організацій, діяльність яких включає питання, пов'язані з потребами українських біженців, 6 глибинних інтерв'ю з самими громадянами України.

Зважаючи на специфіку питання, для набору респондентів використовувався так званий метод «снігової команди», який забезпечує високу достовірність дослідника та щирість респондентів, а також метод відбору респондентів із перелік бенефіціарів неурядових організацій.

Середня тривалість фокус-групи становила 1,5-2 години, а середня тривалість глибинного інтерв'ю – 60-80 хвилин. Якісне дослідження проводилося дистанційно на основі онлайн-опитування.

Інструментом дослідження було керівництво, яке було переліком питань (тем). Вони використовувалися як загальне керівництво. У результаті якісного дослідження анкета була модифікована з урахуванням особливостей контексту інтерв'ю.

2.3 Етичні принципи та характеристики польової роботи

Опис технічних та змістовних характеристик результатів польових робіт є важливим для більш чіткого розуміння питань, представлених в основній частині звіту. Крім того, при проведенні інтерв'ю з громадянами України як біженцями з країни, яка перебуває в стані війни, важливо було дотримуватися етичних принципів, особливо правила поінформованої згоди, що важливо при роботі з вразливими групами, особливо через пережиті травми, які були як і раніше актуальні в ході дослідження, тим більше, що особистий досвід Крім того, деякі члени сімей респондентів опитування досі залишаються в Україні або беруть участь у бойових діях.

- Інформована згода учасників перед участю в дослідженні означала надання інформації про цілі та характер оцінки потреб, можливі результати дослідження. Учасники були проінформовані про їхнє право відмовитися від участі/участь у дослідженні не була обов'язковою.
- Було забезпечено гендерно-справедливе представництво, і дослідження дало можливість відобразити як індивідуальні проблеми та відносини жінок та чоловіків у дослідженні, так і їх спільні проблеми та стосунки.
- В цілях отримання максимально чесних відповідей в ході фокус-груп, а також забезпечення максимально точного відображення мнєння цєлевої аудиторії середі учасників фокус-груп зберігалася політичєский нейтралітет.
- В некоторых случаях информация, предоставленная респондентами в ходе исследования, не описывала их личную ситуацию или потребности. Поскольку качественные исследования по своей природе не являются объемными, акцент на коллективных или индивидуальных желаниях и потребностях, как правило, был формой поддержки ВПЛ, а также предоставления дополнительной информации для обсуждения.
- Кожна думка у звіті узагальнена на українських біженців. Думки не розглядаються індивідуально щодо регіону, конкретного міста чи людини, яка бере участь у дослідженні, у зв'язку із загальним характером існуючих проблем та специфікою якісного дослідження. Аналіз сприймається як частина загальної оцінки.

3. Основні тенденції

- При вимушеному переселенні вибір Грузії здійснювався виходячи з доступних умов життя, очікування низьких цін, поінформованості про суспільні настрої, рівня мовного бар'єру загалом принципу «знайомої країни», за винятком тих випадків, для яких приїзд до Грузії був єдиним варіантом.
- До приїзду до Грузії або в дорозі, незважаючи на труднощі, що виникли у ряду респондентів, вони описують свій вибір як позитивний, що пояснюється, перш за все, високим відчуттям безпеки в країні. До прийому Грузії існує однакове вдячне ставлення, що, на їхню думку, важливіше за забезпечення матеріальних потреб, і вони стримано говорять про будь-яке невдоволення, яке накопичилося у них з того чи іншого питання за час перебування в Грузії.
- позиціонується в їхніх ідеях, починається із коштів, необхідних для забезпечення житлом. Однак, говорячи про потреби учасників дослідження, важливо зосередитися на медичних послугах та ліках, зайнятості та доходах, доступі до дитячої освіти та предметів першої необхідності, відновлення/пошуку документації та відсутності інформації про доступні послуги.
- Доступ до послуг – питання, яким у результаті дослідження можна побачити подібний рівень обізнаності, проте безпосередньо з погляду отримання послуг є явні відмінності: частина респондентів активно відстежують інформацію про доступні послуги всіма способами (Інтернет, друзі, неурядові організації тощо.), частина респондентів має в своєму розпорядженні деяку інформацію, проте не користувалися сервісом, а частина учасників дослідження має досвід використання сервісів, проте вони поняття не мають про їх тривалість, характер, ініціаторів, оскільки не є особами, що приймають рішення в сім'ї, і цей вид відповідальності взяв на себе інша людина.
- Серед українських біженців сім'ї з дітьми, люди похилого віку, хронічно хворі або члени сім'ї з обмеженими можливостями особливо наголошують на необхідності інформації про конкретні послуги. Показово, що поінформованість про програми або навіть разові послуги є настільки складним і вимогливим завданням, що важко судити про об'єктивність оцінки якості послуг.
- Показники працевлаштування у Грузії громадян України низькі. Серед проблем працевлаштування є актуальними низькокваліфіковані вакансії, низька оплата праці, низька можливість віддаленої зайнятості для батьків з дітьми.
- Більшість дітей продовжують навчання онлайн в українських школах. Невелика кількість шкіл з українським сектором та підручниками українською є серйозним викликом для респондентів. Відсутність спортивних та культурних заходів є значною.

- У більшості учасників дослідження психологічні проблеми викликані почуттям невпевненості, яке пов'язане з очікуванням закінчення війни та повернення на батьківщину. Крім того, для тих респондентів, які мають проблеми із задоволенням основних потреб, особлива увага приділяється наданню доступу до інформаційних засобів для зміни/покращення повсякденного життя, навіть шляхом участі у разовій діяльності.
- Мова є великою проблемою для дітей, які навчаються в російському та грузинському секторах. Батьки вважають, що важливо підтримувати грузинську мову. Хоча деякі організації пропонують такі уроки (наприклад, ASB у Кутаїсі), за словами батьків, вони дають лише базові знання та не адаптовані до потреб школярів.
- Є сім'ї, які пояснюють, що хочуть залишитися в Грузії і не мають наміру повертатися в країну після припинення бойових дій, оскільки їхні будинки там зруйновані або пошкоджені. Тому важливо розробити план процесу інтеграції українських біженців, які проживають у Грузії, який би комплексно охоплював усі потреби.

4. Основна частина доповіді

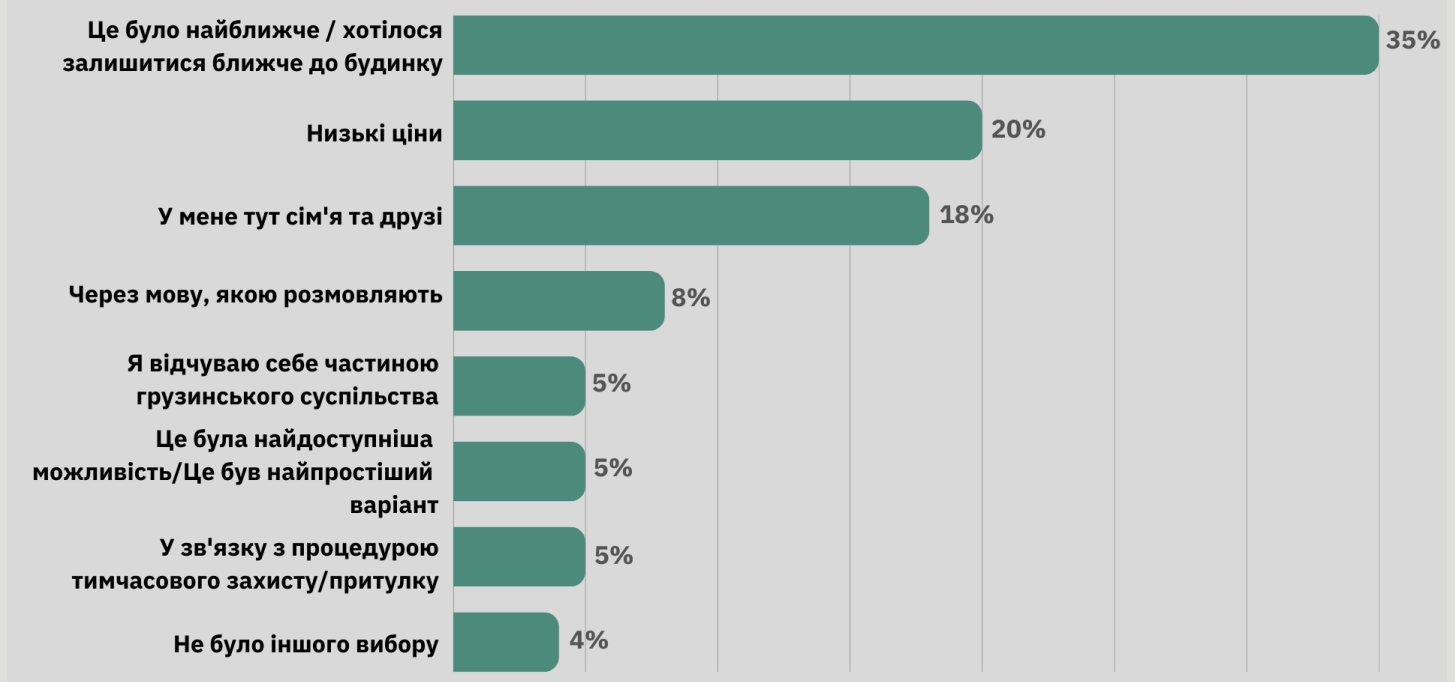
4.1 Прибуття в Грузію

Більшість громадян України, які приїхали до Грузії, походять зі східної частини України – з окупованих територій, лінії фронту та зон активних бойових дій.

Більшість осіб, які брали участь у дослідженні, в'їхали до Грузії через прикордонний пункт Даріалі (Ларсі) (82%), решта респондентів в'їхала до країни через міжнародні аеропорти Кутаїсі (10%) та Тбілісі (5%), а 3% перетнули кордон Вірменії та Туреччини.

Причинами прибуття українських біженців до Грузії були переважно близькість до будинку (35%), очікування низьких цін у країні (20%), присутність членів сім'ї/друзів у Грузії (18%). Для деяких респондентів були важливими менший мовний бар'єр і відчуття близькості до грузинського суспільства (на відміну від інших європейських країн). Однак слід зазначити, що для частини респондентів приїзд до Грузії був єдиним доступним та відносно простим способом.

ЩО СПОНУКАЛО ВАС ПРИЇХАТИ ДО ЦЬОЇ КРАЇНИ?

Учасники фокус-груп зазначили, що головним фактором прибуття українців до Грузії стали уявлення про країну, що вже сформувалися, і культурно-традиційна близькість. Для респондентів наявність друзів та родичів у Грузії є підставою для зближення або знайомства з країною в минулому, проте варто зазначити, що наявність родичів у Грузії не вважається основною причиною участі фокус-групи, оскільки добре розуміли складності проблем, що виникли у новому середовищі, які вони не змогли перекласти на плечі своїх родичів. Умови життя, низькі ціни та доступність житла також були ключовими визначальними факторами. Як і в кількісному дослідженні, на думку деяких респондентів, мовний бар'єр тут менший, ніж у Європі, і водночас вони відчують культурну схожість, позитивне ставлення та підтримку грузинів.

Слід зазначити, що, за словами мешканців деяких українських муніципалітетів, їхні представники місцевої влади надали інформацію про доступність та простоту переїзду до Грузії, що, поряд з іншими, спричинило рішення тих, хто загалом виїхав. у свої будинки вперше (через вік, стан здоров'я, економічне становище).

“ Я знаю, що урядовці радили людям їхати до Грузії. Вони мали інформацію, що тут ми знайдемо безпечне середовище. Нас порекомендував сусід, у нього були знайомі у місцевому самоврядуванні. Вони самі приїхали до Грузії. Я з Херсона, але знаю, що переселенцям із Донецька теж була пропозиція від уряду поїхати до Грузії. (жінка, 48 років, Херсонська область)

“ Я не знаю, чи це було оголошено офіційно чи ні, але мої українські друзі в Грузії сказали мені, що члени місцевого уряду мають велику довіру до Грузії і радили приїжджати вперше, що жити там буде доступніше через низькі ціни. Однак ціни насправді не такі вже й дешеві, особливо оренда квартири. (чоловік, 52 роки, з Одеської області)

“ Безпека не була головною причиною, бо весь світ співчуває нашому народові. Я приїхав до Грузії через своїх друзів. Я вже був тут і знав про гостинність грузинів. Обстановка була знайома. У ті часи я не думав ні про освіту, ні про медицину, ні про що, окрім як не бачити палаючі будинки, але дружина порадила мені, щоб дитина могла ходити до школи тут, адже навчання російською мовою ще було доступне. (Жінка, 32 роки, з Харківської області)

Преамбула будь-якого дослідження, пов'язаного з українськими біженцями, враховує поточну ситуацію у їхній рідній країні. В умовах нинішньої війни очевидно, що висловлювані респондентами позиції з того чи іншого питання багато в чому включають згадки про стресори, викликані нестабільним ставленням до минулого чи майбутнього. У багатьох випадках у період дослідження, незважаючи на оптимістичний настрій респондентів, обговорення прагматичних рішень супроводжувалося обміном емоційними враженнями. Одна із труднощів, пов'язана зі стресом учасників дослідження, була пов'язана з досвідом в'їзду до Грузії.

Очевидно, що досвід респондентів різний, враховуючи форми перетину кордону та непередбачувані обставини, коли їм «пощастило, і вони перетнули кордон без проблем». Однак ті громадяни, які могли покинути країну тільки через Росію, або вїхали через іншу країну, особливо наголосили на труднощах пересування.

Серед основних проблем було названо: довге очікування на кордоні Ларса; Огляд транспортних засобів з українськими правами на території Росії (всі респонденти використали слово «пошук»); - допит чоловіків серед громадян України; - тривалість поїздки респондентів з інших країн з міста до міста (від 5 днів до 2 тижнів).

Більшість учасників якісного дослідження відзначили проблеми із в'їздом до Грузії, за винятком тих респондентів, які перетнули кордон літаком/аеропортами.

“*Ми були в дорозі 26 годин. Ми взяли із собою 2 дітей. Звісно, нам довелося їхати й уночі. Дружина залишилася в Херсоні, але за мною був мій 38-річний брат, Він збирався повернутися до України. Ми росіяни за національністю. На кордоні його так допитували, що я думав, що його не відпустять до Грузії. Я був у жахливому стресі. Я намагалася не турбувати дітей, але не вийшло. (Жінка, 27 років, м. Херсон)*

“*Нам не дозволили перетнути кордон на машині. Спочатку нам сказали, що є нові правила, що закон змінено, потім прийшла інша людина і сказала, що треба провести обшук. Думаєте, вони щойно розпочали пошуки?! Ми чекали 2 години, поки хтось прийде і обшукає машину. Начебто грали на нервах. Це відбувалося ще до весни, і ті, хто переїхав після весни, зіштовхнулися із невеликими проблемами. (жінка, 41 рік, Харків)*

“*Не можу назвати усі міста, які я проїжджав до того, як ми приїхали до Грузії. На кордоні у нас майже не було проблем, але пересуватися з міста до міста було жахливо і було страшенно холодно. Ще добре, що нас із Полінезії вислали літаком, наскільки я знаю, безкоштовно. Що мене напружувало, то це невизначеність, я не знав, чи Грузія буде останньою точкою, чи мені доведеться переїхати кудись ще. Однак мене тут дуже добре прийняли і добре, що я сюди приїхала (Жінка, 34 роки, із Херсона)*

На запитання «Як ви вважаєте, як довго ви збираєтеся залишатися в Грузії?» ніхто з респондентів не вказав на строк менше 4 місяців. Крім того, слід зазначити, що 85% респондентів називають терміном понад 6 місяців. Тому логічно говорити про захист українських громадян у Грузії, проте, природно, є й інші актуальні завдання.

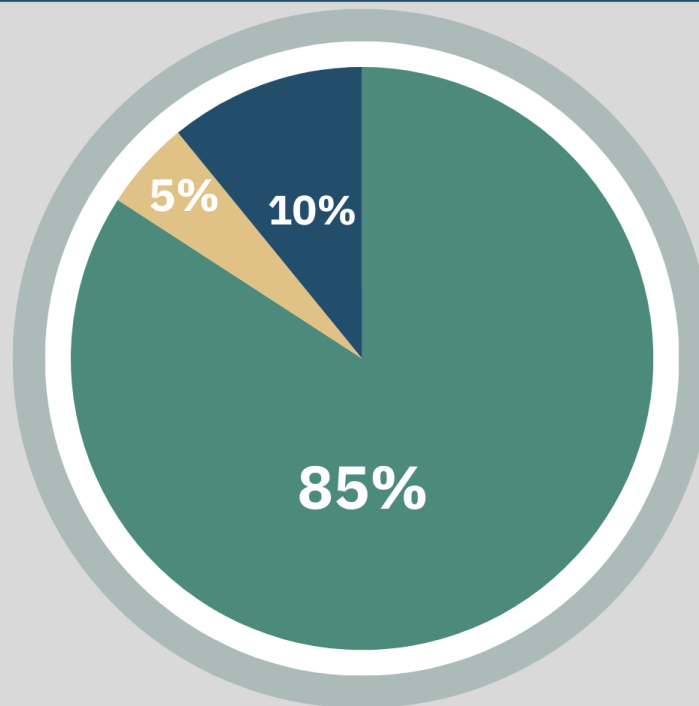
Плани переїзду в іншу країну зазнали сумніву серед учасників опитування. У кількісному відношенні, на думку 15% респондентів, вони не мають інформації, переїдуть вони в іншу країну чи ні, проте знають, що подорож до третьої країни не входить до їхніх планів найближчим часом. Серед учасників якісного дослідження виникла думка про можливий переїзд до Іспанії, Німеччини, Румунії, якщо їхні родичі залишаться в цих країнах і гарантовано матимуть інформацію про можливості кращих умов життя, ніж у Грузії. В інших випадках виїзд із країни для них не вважається перспективним.

ЯК ДОВГО ВИ ПЛАНУЄТЕ ЗАЛИШАТИСЬ У ГРУЗІЇ?

■ **Понад 6 місяців**

■ **Понад 4 місяці**

■ **Не знаю**

4.2. Основні потреби

Дослідження показало, що проблеми та потреби повсякденного життя громадян України є актуальним предметом обговорення. Незважаючи на міжнародні та неурядові організації, державні програми та громадську підтримку, матеріальні проблеми залишаються проблемою для громадян України. Проблеми з житлом стоять особливо гостро, переважно через високу орендну плату.

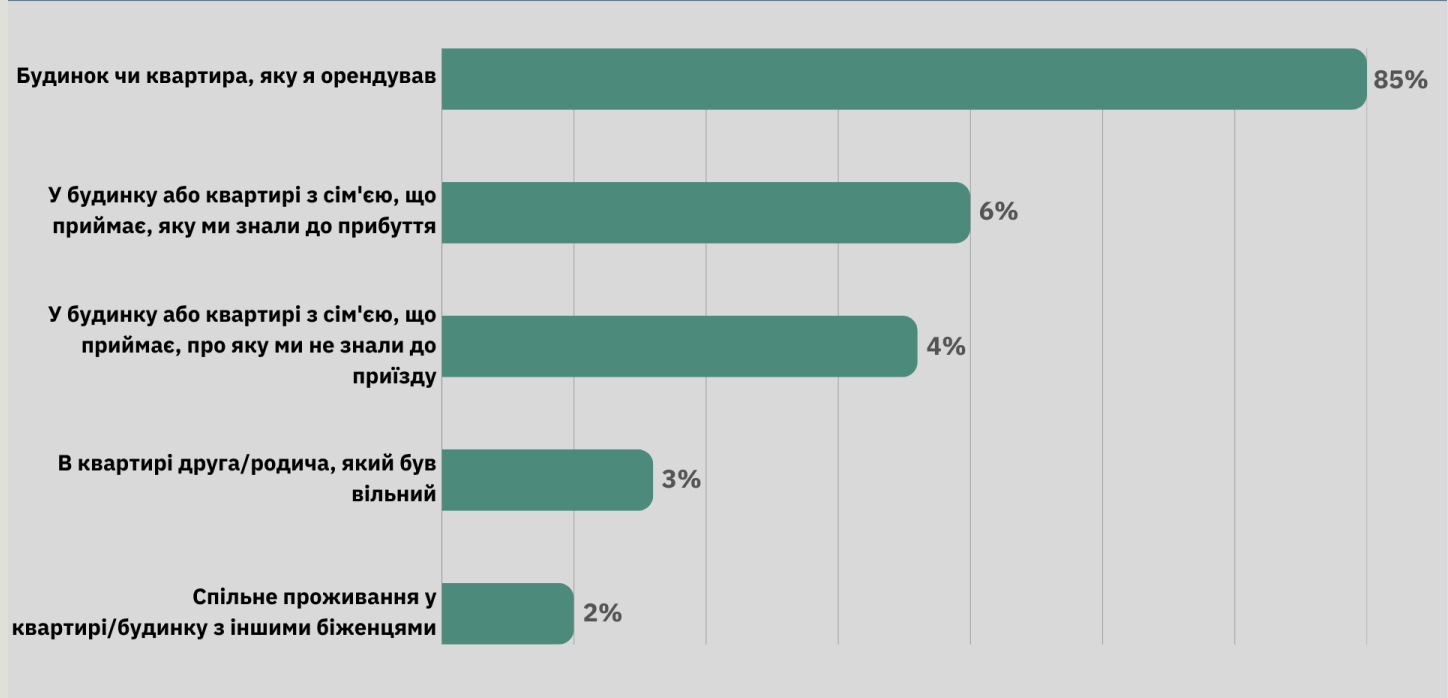
Після початку війни практика надання ночівлі та інших видів допомоги українським біженцям у Грузії, крім притулків, які пропонують державні та неурядові організації (ініціатива Карітас, «Фонду Ніно Катамадзе» з розміщення біженців у притулку, акція «Притулок український гість» Фонду «Відкрите товариство», існувала і через соціальні медіа-групи (сторінки Facebook – [ukraina.ge](https://www.facebook.com/ukraina.ge), [dopomoga Ukraini](https://www.facebook.com/dopomoga.ukraini), [Грузини за Україну](https://www.facebook.com/georgiansforukraine)). Крім того, після завершення держпрограми, яка фінансувала розміщення громадян України у готелях з 1 серпня 2022 року, житло пропонували члени товариства та навіть політичні партії. Однак природно, що, з одного боку, ініціативи щодо розселення не можуть охопити кількість українських громадян, які в'їжджають до Грузії, а конкретні пропозиції не передбачають надання довгострокового житла (таке ставлення респондентів до пропозицій).

“

Дуже вдячні за прийом грузинів. Люди робили все можливе, щоби полегшити проблеми. Громадяни навіть запропонували нам житло. Політичні партії також залучені до цього процесу, проте ми не знаємо, як довго ми залишимося в країні, і жодні пропозиції щодо надання житла та гуманітарної допомоги не можуть тривати довго. Нам це також створює незручності. Я, звичайно, не маю на увазі державні програми, тому що в цьому випадку країна бере на себе відповідальність, і ви знаєте, що ви не турбуєте людину, яка насамперед має задовольнити свої потреби. (Чоловік, 38 років, із Херсона)

Більшість учасників дослідження мешкають в орендованих будинках (85%), за оренду яких платять самі. 10% респондентів проживають у квартирі сім'ї, що приймає, у тому числі 4% - у квартирі невідомого господаря, який дав їм дозвіл на проживання з гуманітарних міркувань. Невелика частина тимчасово мешкає у вільній квартирі родичів/друзів.

ДЕ ВИ І ВАША СІМ'Я (ЯКЩО ВАС СУПРОВОДЖУЮТЬ) ЗАРАЗ ПЕРЕБУВАЄТЕ/ ЖИВЕТЕ?

З відповідей респондентів, які брали участь у якісному дослідженні, видно, що забезпечення житлом у Грузії супроводжується низкою проблем. Серед них навіть у тих випадках, коли респонденти винаймають квартиру.

Перш за все, процедура розміщення шукача притулку до Центру пошуку притулку Департаменту з питань притулку Департаменту міграції, репатріації та біженців, розташованого в Мартофі, означає звернення до Міністерства міжнародного захисту відповідно до Закону про Міжнародний захист Грузії. Тривалість перебування особи в пункті прийому залежить від тривалості процедури надання притулку, пов'язаної з розглядом її справи.¹² Незважаючи на те, що терміни користування притулком, як правило, обмежуються 2-3 місяцями, і цей невеликий термін не означає надання житла, за словами респондентів, місць у самотньому притулку немає, і у будь-якому разі Утруднюється розміщення.

¹² <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/3556703?publication=0>

Спроба зняти квартиру супроводжується різними труднощами:

1. Відомо, що в умовах війни до Грузії, крім громадян України, в'їхала велика кількість громадян Росії, тому спостерігається зростання попиту на квартири. на ринку нерухомості призвело до зростання цін (особливо у великих містах). Державна допомога у розмірі 300 Ларі не може покрити витрати на оренду;

2. За словами респондентів, є відмови від власників квартир через вразливість українських біженців. Слід зазначити, що респонденти розуміють причину занепокоєння місцевого населення щодо гарантій звільнення квартири у разі потреби.

Двоє респондентів, які брали участь у якісному дослідженні, мають досвід проживання в одному притулку. Одразу умови в притулку характеризуються позитивно, незважаючи на низку обмежень (правил, визначених законом). *“Потрібно дотримуватися правил, тут тісно, але в цьому теж є своя краса, якщо знатиму, як житиму далі після виходу з притулку.”* (Жінка, 30 років, м. Херсон)

Допомога України - Команда по Україні досить активно надає інформацію про нерухомість. На створеному організацією сайті зібрана вся можлива інформація, пов'язана з орендою нерухомості або житла. Крім того, про діючі в Грузії волонтерські організації, які допомагають громадянам України утвердитися.

Крім того, онлайн-платформа relocation.ge пов'язує українців, які потрапили у скрутну ситуацію, з людьми, які готові допомогти, у тому числі надати житло.

Також практична та корисна інформація від організації «Допомога України – для України» про можливості, які можуть отримати всі люди, які займаються бізнесом купівлі/продажу/оренди та готові допомогти громадянам України у пошуку квартир чи інших питаннях, пов'язаних із житлом, або з інших питань, пов'язаних із житлом, можна розмістити в офіційній групі платформи «Допомога» у Facebook, а також громадяни України, які шукають житло, можуть використовувати платформи, якщо мають додаткові питання, або сміливо розміщують свою заявку.

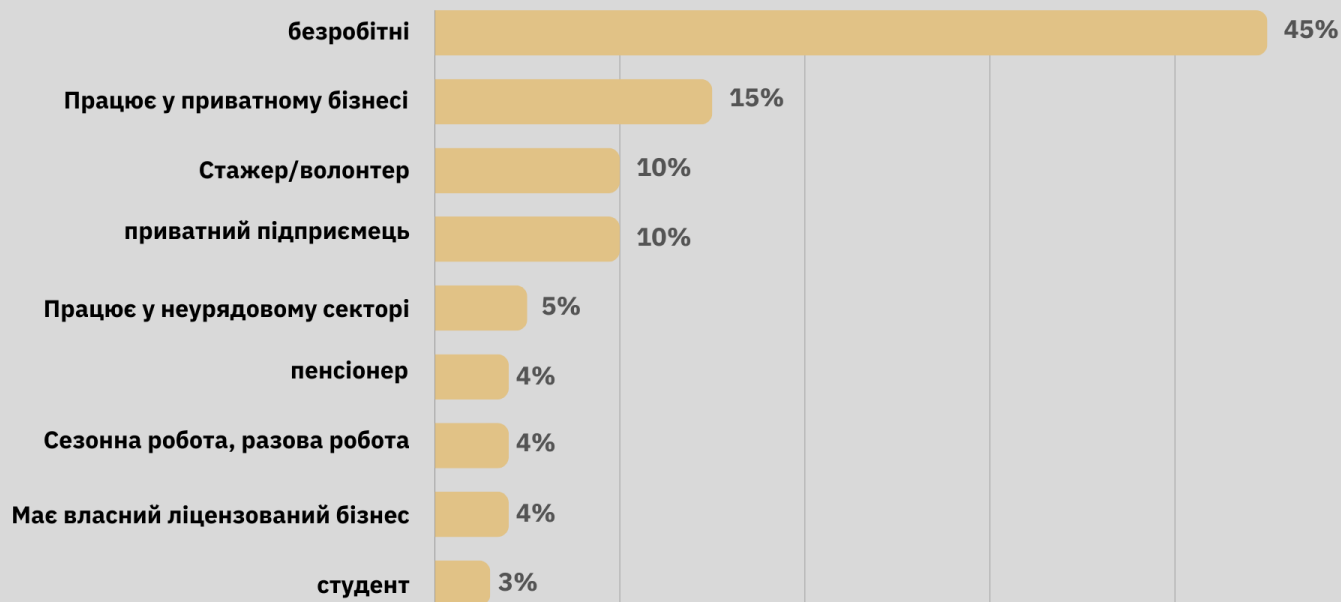
4.3 Економічний стан сімей/зайнятість

Економічний стан громадян України з погляду доходів та зайнятості також є гострим питанням. Важливо, що близько чверті учасників дослідження, які винаймають квартиру, вказали, що 70-80% їх доходів йдуть на оплату оренди квартири.

Дослідження показало, що більшість українських біженців (88%) мають досвід працевлаштування в Україні, хоча значна частина з них у Грузії має проблеми в цьому плані. Досвід працевлаштування в Україні переважно включає зайнятість у державному секторі (56%), сільському господарстві (15%), зайнятість у приватному секторі (18%) тощо.

Після прибуття до Грузії 52% учасників дослідження не працевлаштовані, з них 7% – пенсіонери та студенти. 15% респондентів є співробітниками приватного бізнесу, а 10% – самозайнятими. Слід зазначити, що волонтерською діяльністю займаються 10% респондентів. 5% зайняті у неурядовому секторі, 4% мають власний бізнес та стільки ж здійснюють періодичну, разову чи сезонну діяльність. Крім того, важливо, що 31% членів сім'ї респондентів працевлаштовані (хоч би один).

ЧИ ОПИШІТЬ, БУДЬ ЛАСКА, СВІЙ ДОСВІД РОБОТИ ПІСЛЯ ПЕРЕБУВАННЯ В ГРУЗІЇ?

Кількість респондентів, що шукають роботу в Грузії (58%), намагаються знайти роботу за підтримки друзів і родичів (44%). Опитування показало, що серед респондентів також актуальний інтерес до приватних агентств зайнятості та вакансій, що рекламуються в Інтернеті (по 14%). 10% учасників дослідження шукають віддаленої роботи, переважно за кордоном. Для працевлаштування респонденти особисто звертаються до роботодавців за своєю спеціальністю (8%), беруть участь у співбесідах (6%), звертаються за допомогою до донорських організацій (4%).

ЯКІ КРОКИ ВИ ЗРОБИЛИ У ПОШУКАХ РОБОТИ?

42% респондентів не шукають роботи в Грузії, що пояснюється різними причинами. Серед названих причин найактуальнішими є:

Тайм-менеджмент – на думку респондентів, батькам або тим, у кого є людина похилого віку, людина з проблемами зі здоров'ям чи інвалід і в кого немає іншого члена сім'ї, який міг би допомогти, складно скоригувати графік роботи. Тим більше, що в Грузії немає безкоштовних послуг з догляду за людьми похилого віку, хворими людьми, дітьми, де їх можна було б залишити на якийсь час.

Мовний бар'єр – слід зазначити, що, незважаючи на високий рівень професійних знань, що підтверджується освітнім статусом, громадяни України не мають грузинської та англійської мови. Слід зазначити, що респонденти більше зацікавлені у вивченні англійської мови, ніж грузинської, оскільки, за їхніми словами, вивчення двох мов потребує багато ресурсів, і лише грузинської мови недостатньо для кваліфікованих робочих місць (цей чинник є несподіванкою для українців). У рамках якісного дослідження, особливо молоді люди вважають мовний бар'єр основною перешкодою для пошуку роботи на кваліфікованому, високооплачуваному місці працевлаштування в умовах Грузії.

Респонденти зазначили, що курси грузинської мови мають великий попит у регіонах, тому важливо відкрити мовні курси в Кутаїсі та Батумі. Однак бажано, щоб мовні курси ґрунтувалися на очному навчанні, а не на онлайн-курсах, оскільки респонденти скептично ставляться до онлайн-навчання.

Відповідність вимогам ринку праці – цікаве ставлення респондентів до вимог ринку праці – деякі вважають, що окремі професії використовують у своїй діяльності різні технології, про які вони мають інформацію, проте в Україні популярні сучасні технології. (Наприклад, дизайнери інтер'єрів, фахівці професійної сфери). Деякі з них вважають, що для спеціалізованого працевлаштування на ринку праці Грузії їм необхідно набути деяких додаткових знань (можливо, короткострокових, проте необхідність неминуча). Водночас, у частини респондентів не сформувалася думка, чи хочуть вони набувати нових знань/навичок навіть для повноцінного працевлаштування, оскільки з оптимізмом дивляться на перспективу працевлаштування навіть без витрат додаткових інтелектуальних ресурсів.

Низька оплата праці – на думку респондентів, низька оплата праці багато в чому пов'язана із складністю кваліфікації та бар'єрами під час працевлаштування. Проте політику заробітної плати на українському ринку праці не можна порівнювати з ринком праці Грузії, оскільки на всіх рівнях є очевидна різниця у розмірах винагороди. При цьому респонденти повідомили, що заробітна плата на низькокваліфікованих роботах в Україні як мінімум вдвічі нижча, ніж на адекватних роботах. Тим не менш, багато їхніх співвітчизників погоджуються на таку роботу, що вказує на тяжкість їхнього фінансового стану.

Дефіцит інформації про вакансії, потенційні місця працевлаштування – дослідження показало, що дефіцит інформації є великою проблемою для громадян України, як і в інших напрямках, з погляду працевлаштування. Більшість респондентів шукають роботу через знайомих та донорів чи неурядові організації. При цьому учасники дослідження зазначили, що платформи, на яких розміщують інформацію волонтери для громадян України або організації, які працюють для українських співтовариств, - це переважно вакансії низької кваліфікації, такі як прибиральники, кур'єри, офіціанти, консультанти, няні, помічники з профілактики, оператори АЗС, і т. д. Інтерес до подібних вакансій серед респондентів невисокий. Отже, свого роду нігілістичний настрій, що «вони не знайдуть нічого кращого», змусить їх скептично ставитись до пошуку роботи в Грузії.

Перспектива на майбутнє – для деяких респондентів перспектива повернення в Україну найближчим часом є частиною їхнього повсякденного життя. Тим не менш низька мотивація цих респондентів до подолання названих бар'єрів. Їх отримання знань, особливо вивчення мови чи пошук роботи, є тимчасовим заняттям і «не варто» витрат енергії.

Подібно до якісного дослідження, кількісне дослідження показало, що, за досвідом учасників дослідження, з пошуком роботи пов'язані такі основні проблеми:

- **Мовний бар'єр**
- **Відсутність інформації про наявні вакансії на ринку праці**
- **Відсутність контактів/мереж/захисту**
- **Відсутність робочих місць**
- **Низька заробітна плата**
- **Спеціалізована зайнятість/вакансії низької кваліфікації**

Середній щодо сприяння працевлаштуванню в Грузії 38% респондентів наголошують на наявності інформації про наявні вакансії, тобто вакансії будь-якої кваліфікації. На думку 24% учасників дослідження, важливо надати ефективні програми вивчення англійської мови, а на думку 8% важливо надати ефективні програми вивчення грузинської мови. Слід зазначити, що частина респондентів віддають більшу перевагу участі в платних програмах через якісну освіту, хоча, природно, для них важливим є встановлення певних пільг. 15% респондентів зазначають, що необхідно включити до тренінгів/навчання курси різних спеціальностей. Дуже мала частина вказує на інтерес до професійного навчання (переважно жінок цікавлять професійні курси сестринської справи, програми гідів, різні рукоділля).

За поясненням громадської організації «Дапамога», створено інтернет-портал працевлаштування www.harmonyday.ua, який допомагає українцям, які постраждали від війни, шукати роботу. Портал містить інформацію про вакансії, доступні для українців по всій Європі. Крім того, інформація на сайті активно оновлюється та доповнюється. Більшість вакантних посад вимагають віддаленої роботи. Слід зазначити, що за наявними даними, великий попит мають дизайнер, ілюстратор, маркетолог, копірайтер – перераховані та інші подібні професії.

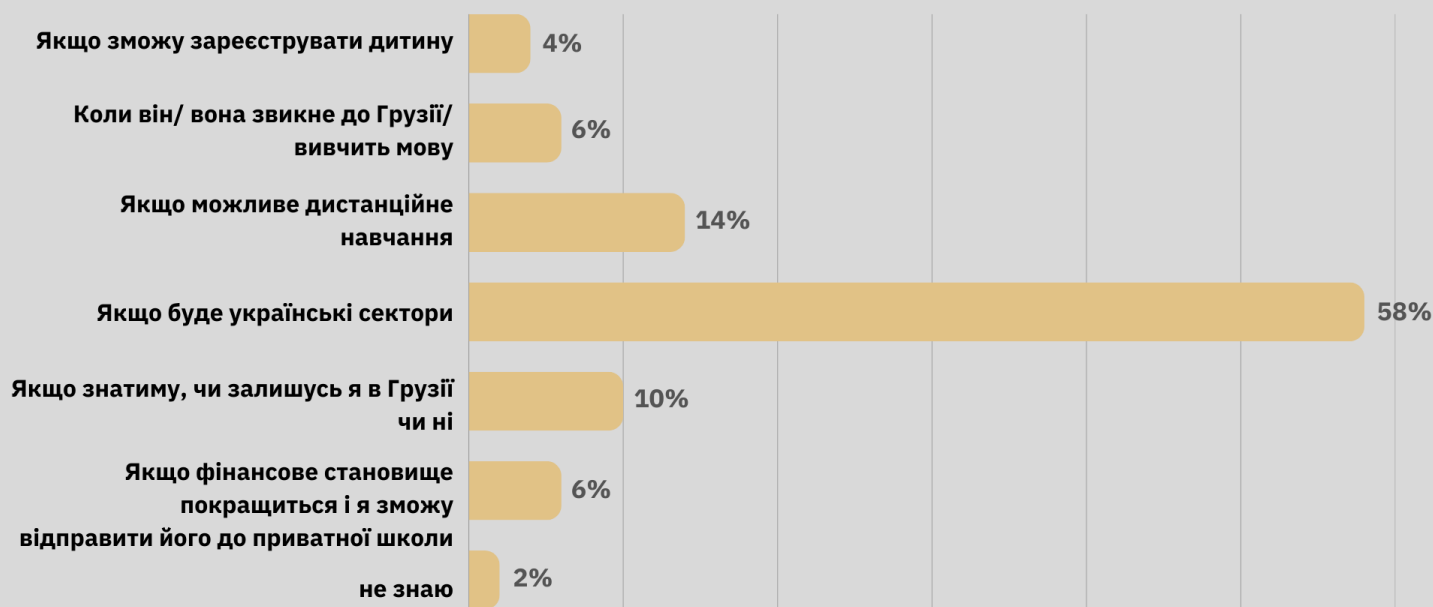
4.4 Питання освіти

Згідно з рішенням уряду Грузії, учні, які в результаті бойових дій, що почалися в Україні, не можуть продовжити здобуття загальної освіти в українських школах і виявляють бажання продовжити навчання в Грузії, зараховуються до шкіл у спрощеному порядку. За даними Міністерства освіти і науки Грузії, станом на кінець 2022 року в Тбілісі та регіонах вже навчалось понад 2300 студентів різного віку. Понад 1500 дітей продовжили здобувати загальну освіту в україномовному секторі у Тбілісі та Батумі. На українських дільницях працює понад 60 викладачів з України та україномовних громадян Грузії. Крім того, служба довірителя навчального закладу надає психосоціальну підтримку українським студентам. Керівниками україномовного сектору також призначено спеціалістів з України.¹³

34% сімей з дітьми, які беруть участь у дослідженні, навчаються в українському секторі у Тбілісі та Батумі. 41% не вступають до грузинських шкіл (респонденти стверджують, що займаються онлайн-навчанням), на думку 18%, діти продовжать навчання в грузинських школах з наступного семестру, хоча вони ще не вирішили, в якій школі навчатимуться діти. У російському секторі навчаються 6%, проте, за словами респондентів, наприклад, програма російського сектора кутаїської школи наповнена уроками половини грузинської мови.

UNHCR, UNICEF, World Vision приділяють велику увагу наданню шкільних послуг для дітей. Окрім надання освітніх ресурсів, підтримка передбачає вивчення проблем респондентів з погляду надання шкільних послуг та підготовку рекомендацій для державного сектору. Реєстрація дітей у грузинських школах є одним із пріоритетів міжнародних організацій, і вони рекомендують Міністерству освіти створити гідні умови для українських дітей.

У ЯКОМУ РАЗІ ВИ ПРИВЕЗЕТЕ ДИТИНУ ДО ШКОЛИ У ГРУЗІЇ?

¹³ <https://mes.gov.ge/content.php?id=13257&lang=geo>

Було цікаво подивитись настрій учасників дослідження щодо включення дітей до освітнього процесу. Більшість респондентів (58%) розглядають перехід від онлайн-навчання в українських школах до грузинських лише з точки зору доступності українських секторів. Дистанційне навчання віддають перевагу 14% грузинських шкіл. Рішення однієї десятої частини респондентів пов'язане із планами на майбутнє. 6% вважають, що дітям неможливо навчатись у місцевих школах, не освоївши грузинську мову.

Глибинні інтерв'ю показали, що діти із сімей біженців із Києва очікують побачити обмеження на онлайн-навчання у майбутньому, оскільки фізичне відвідування є кращим. Отже, біженцям із Києва особливо необхідно реєструватися у місцевих школах.

У рамках якісного дослідження респонденти говорили про проблеми, пов'язані з навчальними послугами.

- Респонденти зазначили, що існує невизначеність щодо організації дошкільнят у дитячих садках. Деякі з них зазначають, що реєстрація дітей без статусу біженця у державних дитячих садках є проблемою. Проте вони мають інформацію, що українців поміщають до деяких дитячих садків, але вони не мають статусу біженців. Отже, існує нерозуміння щодо оформлення дитячого садка, що особливо ускладнює працевлаштування батьків.
- Підтримка грузинської – мова є проблемою для всіх дітей, які навчаються в українському секторі. Респонденти хочуть, щоб уроки грузинської мови були доступними. Вони мають інформацію про громадські організації, які пропонують уроки мови, проте, за їхніми словами, це непостійно і не вписується в шкільну програму, що створює бар'єр для навчання у місцевій школі.
- Відсутність інформації про освітні послуги у Грузії. Деякі з респондентів зазначили, що володіють інформацією про послуги, що надаються у дитячих садках та школах. Однак вони не мають доступу до додаткових освітніх послуг для своїх дітей у Грузії, таких як різні гуртки (музичні, культурні, спортивні). Слід зазначити, що на думку респондентів, відсутність інформації про послуги не завжди означає безкоштовність послуг. Більшість з них не мають інформації про жодні послуги, і важливо бути доступними будь-яким чином.

“ *Дитина дуже хоче займатися армрестлінгом. Я знаю, що фінансування армрестлінгу не є життєво важливим і платним. Але дитина так цього хоче, я заплачу. Однак, я не знаю, де в Грузії можна займатися цим видом спорту. (чоловік, 35 років, із Харкова)*

- Доступ до навчальних матеріалів – через брак фінансових ресурсів респондентам важко забезпечити дітей навчальними матеріалами. Підручники є особливо великою проблемою. Батьки в Кутаїсі зацікавилися можливістю відкриття школи українського сектору чи хоча б пропозиції української мови як шкільний предмет.

“ *Багатьом сім'ям потрібні шкільні підручники. Один із батьків у школі розповів мені, що міжнародні організації ведуть переговори з урядом України щодо своєчасної доставки книг, проте ми не знаємо, чи правдива ця інформація і що означає своєчасна доставка. Половина навчального року вже минула. (Жінка, 30 років, із Херсона)*

- Онлайн-освіта та проблеми ізоляції - на думку деяких батьків, їхні діти стикаються з психологічними проблемами в умовах онлайн-навчання, у важкі часи, особливо коли цій війні також передувало онлайн-навчання через умови Covid-пандемії. Саме тому вони планують вступати до державних шкіл із середини навчального року, однак у них немає інформації про те, наскільки проста/або можлива така процедура.

4.5 Охорона здоров'я/психосоціальна підтримка

Громадяни України, які опинилися в Грузії внаслідок війни, користуються низкою безкоштовних медичних послуг як у державних, так і приватних клініках.

Державні послуги – Послугами державної програми охорони здоров'я користуються громадяни України, які в'їхали до Грузії з 1 лютого до 1 травня 2023 року та постійно перебувають на території Грузії. Для отримання державних медичних послуг не потрібна попередня реєстрація або реєстрація в будь-яких установах. Медичні послуги включають: Невідкладна медична допомога, Імунізація, Лікування туберкульозу та ВІЛ-інфекції/СНІДу, включаючи забезпечення специфічними препаратами, Здоров'я матері та дитини, включаючи допологове спостереження та скринінг новонароджених, Психічне здоров'я, Лікування цукрового діабету, включаючи медикаментозне забезпечення, Діаліз, Лікування пацієнтів з рідкісними захворюваннями та пацієнтів, які перебувають на постійній замісній терапії, Лікування нової коронавірусної хвороби Covid 19, включаючи тестування, вакцинацію, розміщення в квартирі та госпіталізацію в стаціонарі, Реферальна служба - невідкладна медична допомога, зокрема пологи, невідкладна імунізація.¹⁴

Послуги приватних клінік – деякі приватні клініки Грузії пропонують громадянам України безкоштовні послуги, зокрема невідкладну стоматологічну, хірургічну, офтальмологічну та інші послуги. Команда Допомога України періодично оновлює інформацію щодо пропозицій на сайті.

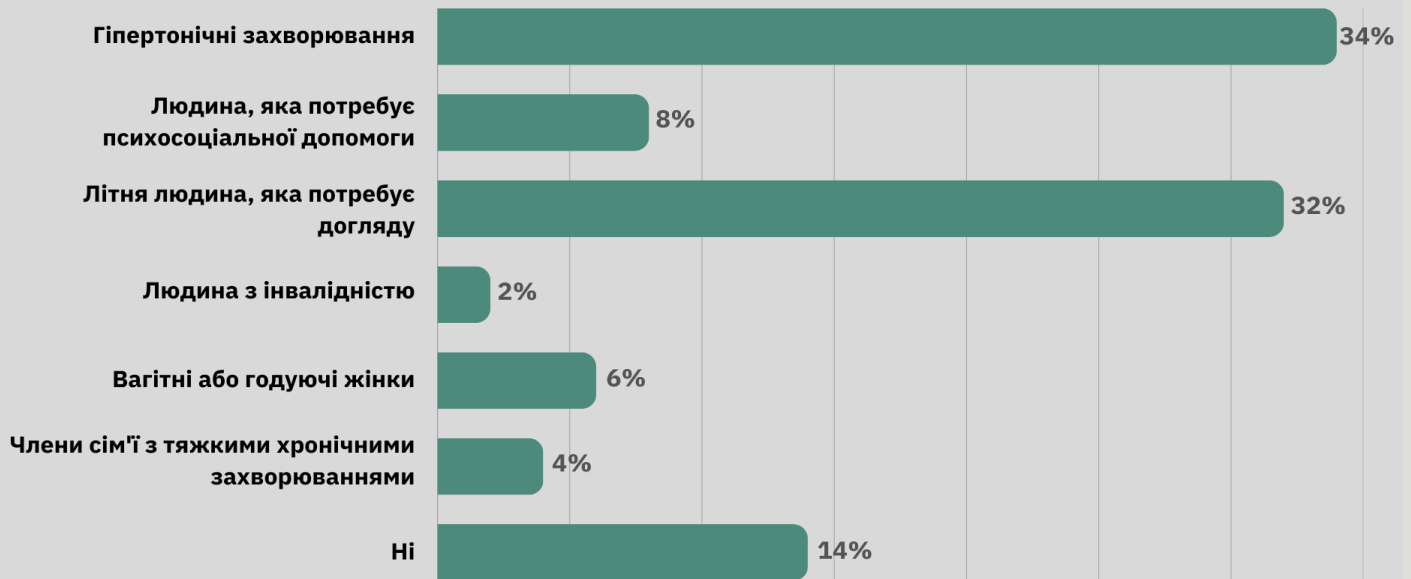
Дослідження показало, що серед респондентів/членів сімей у Грузії висока захворюваність на гіпертонічну хворобу (34%) (відповідь не було запропоновано у списку, відповіли спонтанно) та велика кількість літніх людей (32%), які потребують постійного медичного спостереження, як мінімум забезпечення ліками. Серед сімей респондентів 4% мають тяжкі хронічні захворювання, 8% потребують психосоціальної підтримки, крім того є вагітні та годуючі жінки (6%).

Слід зазначити, що у питанні, яке пояснює фактори, що перешкоджають виїзду до третьої країни, одним із важливих факторів є стан здоров'я 15% сімей.

Важливим є рівень обізнаності респондентів про доступ до медичних послуг, включаючи послуги психосоціального управління. 34% респондентів заявляють, що не мають повної інформації про доступні медичні послуги, а 55% - про психосоціальні послуги (маються на увазі будь-які пільги).

¹⁴ <https://shorturl.at/gioFU>

ЯКІ ПРОБЛЕМИ ЗІ ЗДОРОВ'ЯМ Є У ВАС ЧИ ЧЛЕНА ВАШОЇ РОДИНИ?

Відповідно, в результаті кількісного та якісного дослідження видно, що проблеми, з якими стикаються українські біженці у сфері охорони здоров'я в Грузії, включають:

- **Відсутність інформації про доступні медичні послуги** – якісні дослідження показали, що деякі українські біженці не мають достатньої інформації про безкоштовні медичні послуги, включно з отриманням ліків за зниженою ціною та/або в рамках допомоги. Респонденти звертаються за допомогою в цьому напрямку до громадських організацій. Слід зазначити, що більшість респондентів говорять про брак інформації про доступність медичних послуг з боку держави, оскільки вважають, що суспільство та неурядовий сектор в цілому активно залучені до процесу надання їм допомоги, але активність постановки питань з їхнього боку створює певний дискомфорт. Крім того, виявилось, що жителі Батумі особливо страждають від нестачі інформації, оскільки інформації про послуги в столиці більше на всіх доступних платформах.

Слід зазначити, що частина опитаних має інформацію про можливість отримання безкоштовних медичних послуг у мережі «Евекс», проте деякі з них зазначили, що в клініках немає лікарів усіх компетенцій, наприклад, у Кутаїсі, там Проблема з дерматологами та дитячими неврологами, тому їм доводиться приїжджати до Тбілісі. Крім того, сам дорослий невролог клініки «Евексіс» сказав, що він не має практики лікування конкретного захворювання і краще звернутися до клініки Ортачалі у Тбілісі (клініку уточнити він не може).

“*Відвідуючи медичні клініки, бачимо, що місцеве населення досить активно користується пільговими послугами охорони здоров'я. Скрізь черги, і багато громадян нам співчуває. Усі намагаються надати нам ту чи іншу інформацію. Вони згадують служби мерії, які фінансують певні послуги, проте не знають, чи це стосується нас. Крім того, ми не знаємо, чи потрібний статус для отримання держпослуг. Загалом нас більше непокоїть відсутність інформації.* (жінка, 52 роки, Київ)

Наприклад, представники організації «Допомога для України» зазначили, що основною характеристикою звернення біженців є спосіб доступу до інформації про ту чи іншу послугу, а не надання послуг безпосередньо потребам (незалежно від того, чи вони володіють інформацією про місію організації).

За інформацією World Vision у Грузії, особи, які в'їхали в Україну після початку війни (крім осіб зі статусом прохачів притулку в Грузії), можуть запросити фінансування медичних витрат. Установа, в якій надаються медичні послуги, на запит пацієнта надсилає форму 100 (звіт про стан здоров'я форма 100) та розрахунок на портал МОЗ. Заяві надається контрольний номер, з яким пацієнт звертається до МОЗ із зазначенням номера заяви. Також вони можуть подати заявку на фінансування ліків (зокрема, хронічних захворювань, епілепсії, хвороби Паркінсона).

Медичні послуги також надає програма охорони здоров'я «Карітас Грузії», яка обслуговує українських бенефіціарів у рамках проекту догляду вдома. Громадяни України також можуть скористатися послугами лікувально-реабілітаційних центрів та центрів лікування хронічних ран.

- **Високі ціни** - - респонденти вказують, що ціни на медичні послуги досить високі, особливо для сімей, в яких є люди похилого віку, діти або члени сім'ї з хронічними захворюваннями (у деяких випадках дві і більше категорії разом). Незважаючи на те, що українські біженці, які регулярно проживають у Грузії, охоплені всіма основними медичними програмами, доступними громадянам Грузії, на думку більшості респондентів, вони не скористалися безкоштовними послугами. Слід зазначити, що респонденти не володіють інформацією про те, що є основною державною програмою, тому практично за всі послуги їм доводиться платити високу ціну. Серед учасників дослідження були ті, хто скористався безплатними стаціонарними послугами, проте вони не можуть вказати, яка саме програма покривала їхні медичні витрати. Дослідження показали, що серед біженців досить активно прямують до фахівців із захворювань серця. Крім того, що кардіологічні послуги передбачають багатокомпонентні дослідження та вартість кожного висока, кардіологічні препарати досить дорогі, що стало для них перешкодою для звернення до лікаря. Стоматологія відрізняється високою ціною та затребуваністю послуг (не було випадків надання послуг за зниженими цінами).

“

Консультація, УЗД, навантажувальна проба, можливо, знадобиться і комп'ютерні дослідження - все це пов'язано з дуже великими фінансами. Друге питання: щоби купити ефективні ліки, я заплатив 98 ларі за 1 коробку, проте мені потрібно було 5 ліків із різних населених пунктів, а решту я купив всього на 4 дні. Наскільки я знаю, програми не платять за хвороби серця, якщо тільки якась клініка не оголосить акцію. (чоловік, 57 років, із Донецька)

- **Поінформованість про медичну кваліфікацію/спеціальність** – у рамках дослідження суттєвою проблемою для низки респондентів стала відсутність інформації про кваліфікованих лікарів конкретного профілю. У зв'язку з тим, що члени сімей цих респондентів мають складні форми захворювань, важливо знати, яка клініка/лікар надасть мені адекватну допомогу, “без зайвих пошуків, оскільки направлення від іншого лікаря пов'язане з окремими витратами”.

▪ **Психосоціальна допомога** – цікаво, що рівень обізнаності респондентів про психосоціальні послуги високий порівняно з іншими послугами. За їхніми словами, багато громадських організацій надають українцям психосоціальні послуги. Крім того, на онлайн-платформах, у тому числі в Батумі, є багато інформації про подібні ініціативи. У цьому плані Кутаїсі має особливі проблеми, оскільки, з одного боку, те, що є, на думку респондентів, є короткостроковим, а інформація про інші послуги мізерна. Однак було зазначено, що існує потреба у соціалізованих психологах, які мають досвід роботи з травмами та військовим досвідом.

“*Той факт, що кінця війни ще не видно і неясно, де і коли вони зможуть влаштуватися, посилює ситуацію. Деякі втратили все, що будували все своє життя, і їм нема куди йти. Я знаю сім'ю, у двох членів якої періодично виникають напади паніки, страху. Деяким людям властива часта зміна характеру. Тому впоратися із травмою без професійного невролога чи психотерапевта неможливо.*

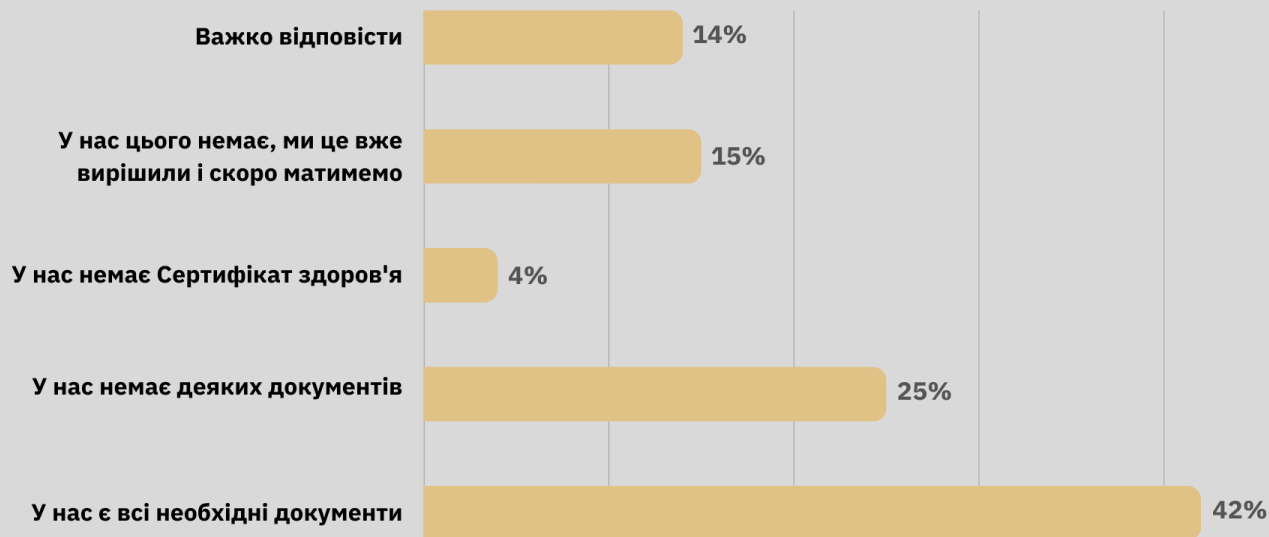
“*Знаєте, мій двоюрідний брат вже давно живе у Швеції. Я її виховував, мати померла. Нещодавно він повідомив мені, що виграв грошову премію в якомусь світському конкурсі і хоче мене порадувати. Гроші не головне, він студент і виграв конкурс, - намагалася висловити свою радість я. Ми живі, і іноді у нас бувають дуже щасливі дні, але я розумію, що у мене немає почуття радості. Щотижневі зустрічі з психологом, який не має належної практики, в такій ситуації не допоможуть.* (жінка, 60 років, Донецьк)

4.6 Документація/юридичні послуги

За результатами опитування, інтерес до юридичних послуг минулого року був значно вищим через розгубленість і хаос серед людей, а також проблеми перебування в новому середовищі, обумовлену необхідністю систематизувати документи. Останнім часом рівень обізнаності серед біженців щодо цього підвищився, проте деякі проблеми все ще існують.

Опитування показало, що 42% респондентів мають усі необхідні документи, чверть не мають якихось документів, 15% чекають на підготовку якихось документів, а 14% не можуть підтвердити, чи є у них усі необхідні документи.

ЧИ МАЄ ВАША СІМ'Я ВСІ НЕОБХІДНІ ДОКУМЕНТИ ДЛЯ ДОСТУПУ ДО ПОСЛУГ В ГРУЗІЇ?

Серед респондентів, які потребують документів, більшість називає закордонний паспорт (слід зазначити, що більшість проживає в столиці). Також було згадано необхідність наявності свідоцтва про народження дитини, довідки про стан здоров'я, сертифікату та диплома, а також різноманітних професійних сертифікатів. Деякі з респондентів в'їхали до Грузії без цих документів. Ті, хто перераховує сертифікати та дипломи, очікують, що підтвердження кваліфікації допоможе їм знайти роботу.

“ Ніби дипломи нікому вже не потрібні, але в Німеччині семирічний музичний диплом нашим родичам потрібен був, щоб влаштувати їх учителем музики в дитячий садок, і з дипломом, отриманим у передмісті Харкова, вони почали працювати. (Жінка, 46 років, м. Харків)

Деяким учасникам потрібна допомога у підготовці нової чи недостатньої документації, що супроводжується перешкодами теоретичного чи практичного характеру:

- Щоб отримати доступ до послуг у Грузії або навіть поїхати, українцям досі не вдається одержати документів, що засвідчують особу. Паспорти видає посольство України у Тбілісі, хоча є проблеми із процедурою та термінами реєстрації. За словами респондентів, існує великий попит на документи, і посольство не може видати паспорти у оптимальні терміни. На фокус-групах висловлювалося думка, що іноді процес займає до 3-х місяців (переважно, якщо просять підтвердити громадянство). Крім того, оскільки посольські послуги надаються у Тбілісі, жителі регіону особливо стикаються із проблемами, пов'язаними з тимчасовим фактором. Деякі з респондентів зазначили, що просили неурядові та міжнародні організації рекомендувати уряду можливість доступу до послуг за українськими документами, що засвідчують особу, проте позитивної відповіді поки що не видно. У крайньому випадку респонденти зазначають, що було б добре встановити знижки на вартість процедур, необхідних для отримання паспорта (переклад, нотаріальне посвідчення).

- За результатами дослідження, інтерес до статусу біженця невисокий. Аргументів у респондентів кілька – до літнього періоду вони сподівалися, що вдасться повернутися до України у найкоротші терміни; - вони не мають повної інформації про привілеї/пільги, пов'язані з отриманням статусу біженця; - Вони не мають інформації про процедури, які необхідно пройти для набуття статусу біженця (на думку деяких з них, уже пізно, оскільки заяву потрібно було подавати одразу після перетину кордону). Деякі респонденти мають конкретні побоювання щодо статусу біженця – чи забезпечить держава їм житло, чи отримають вони статус і які вигоди насправді принесе статус.

- питання водійських прав та автостраховання - частина респондентів має інформацію, що Євросоюз працює над процедурою визнання українських водійських прав. Ці заходи вживаються для допомоги українським біженцям та транспортним компаніям, оскільки більшості з них для роботи необхідні водійські права. Однак у них немає інформації про те, які заходи щодо цього вживає Грузія. На думку ряду респондентів, громадяни іноземних держав у Грузії можуть поміняти права водія на грузинські. Цей варіант неприйнятний для громадян України, оскільки крім необхідності надання українського посвідчення водія потрібна низка документів, до яких у респондентів немає доступу (повідомлення про підтвердження посвідчення водія, мокрий друк, медична форма 100, техпаспорт та ін.).

- За словами респондентів, згідно з регламентом сервісного агентства, іноземці, які прибувають до Грузії на автомобілі, мають залишати територію країни раз на три місяці. Це велика проблема для громадян України, тим більше, що багаторазове перетин кордону країни пов'язане з великими витратами.

Загалом проблеми, з якими стикаються українські біженці під час надання юридичних послуг у Грузії, пов'язані переважно з доступом до процедур оформлення закордонного паспорта.

4.7 Додаткові потреби

Дискусії в рамках дослідження про загальні потреби, що супроводжують їхнє повсякденне життя, або інших додаткових тем в основному стосувалися повсякденного засобу. За словами респондентів, у Грузії часто виставляють одяг та предмети побуту для дорослих у рамках різноманітних благодійних акцій. Однак взуття для дітей та дорослих не вистачає – нам потрібне практичне взуття. „Взуття також збирають на добровільній основі, але практичне взуття зазвичай використовують самі люди і зазвичай приносять туфлі в академічному стилі або туфлі на підборах.“

Щодо продуктів харчування, то однією з найважливіших основних потреб є харчування немовлят та дітей. За їх словами, їм періодично надають допомогу сухими продуктами, проте дитяче харчування рідко включається до програм. Особливо актуальною є проблема в регіонах (у тому числі в Кутаїсі).

У рамках гуманітарної продукції респонденти отримують кошти гігієни, проте їх недостатньо і все одно доводиться купувати. Особливим попитом користуються кошти жіночої гігієни.

Під час обговорень у фокус-групах також було зазначено, що дорослі та діти з обмеженими можливостями часто не отримують відповідних державних послуг, а приватні послуги недоступні. Таким чином, цим сім'ям, можливо, доведеться мати справу з конкретними потребами членів сім'ї.

Деякі з респондентів не мають інформації про те, чи дозволять виші Грузії 11-класникам реєструватися на державні іспити. Проблема поінформованості підтверджується тим, що під час обговорення члени групи дізналися про доручення України зрівняти 11-класну освіту із 12-річним навчальним планом.

Серед додаткових потреб передбачені атрибути для людей похилого віку та інвалідів, такі як милиці, засоби пересування, так звані «Хадулка», прилади для вимірювання тиску, окуляри і т.д.

Серед деяких громадян відсутня ясність щодо програми державної допомоги (грошової допомоги). Були випадки коли люди відповідали критеріям відбору, але не отримували допомоги. За словами респондентів, багато подібних випадків було вирішено за допомогою Агентства у справах переселенців, проте не всі мають інформацію, до кого звернутися.

Слід зазначити, що в ході дослідження було непросто зосередитися на сьогодення та майбутнє. Респонденти зосереджені на задоволенні своїх основних потреб у поточний період. Однак подяка та задоволення життям у Грузії були притаманні всьому дослідницькому процесу. Респонденти не мають чіткого плану навіть на найближче майбутнє, оскільки щодня чекають на стабілізацію ситуації, щоб найближчим часом повернутися додому.

5. Рекомендації

На основі кількісних і якісних досліджень можливі такі основні рекомендації:

- Важливо скласти повну статистику про громадян України, які в'їхали до Грузії, зареєструвати їх демографічні дані. Відсутність бази даних ускладнює ефективність розподілу послуг, координації, розробки програм з урахуванням кількісних показників за демографічними групами;
- Хоча уряд Грузії, міжнародні та неурядові організації та члени громадськості беруть участь у підтримці українських біженців у Грузії, важливо зробити існуючі програми та послуги більш стійкими. Деякі програми або послуги розробляються стихійно і розраховані на короткострокову перспективу, хаотично. Важливо координувати дії ключових постачальників послуг, щоб уникнути дублювання чи дефіциту послуг;
- Важливо провести кампанію з інформування українських громадян як з боку державних, так і неурядових організацій, яка передбачає надання актуальної та точної інформації щодо основних потреб, а також просування існуючих інформаційних платформ у суспільстві. Рекомендується використовувати соціальні мережі для агітації та особистих зустрічей.
- Важливо надати всім біженцям на прикордонних пунктах інформацію про процедури та умови надання статусу біженця та забезпечити їх захист. Крім того, важливо відповідне реагування державних органів на неурядовий сектор у разі порушення кожного пункту.
- Важливо підтримувати співпрацю з агентствами, що діють на ринку нерухомості, допомагаючи в процесі пошуку житла під час угоди між орендарем та біженцями;
- Уряду важливо розробити заходи стимулювання для тих бізнес-організацій, які підтримують працевлаштування чи професійну практику українців.
- Важливо надати громадянам України доступ до онлайн-сайтів із працевлаштування, де вони зможуть знайти вакансії будь-якої кваліфікації. Відповідно, бажано, щоб міжнародні організації підтримували сайти працевлаштування, щоб біженці мали змогу отримувати інформацію адекватною мовою.
- Як державному, так і недержавному сектору важливо надавати інформацію про медичні послуги для громадян України та максимально контролювати медичні установи, які порушують умови, визначені програмою;
- Важливо забезпечити інклюзивний доступ до ліків.
- Дуже важливо розвивати всі програми/заходи психологічної служби із залученням професіоналів, розробляючи ефективні заходи як для дорослих, так і для дітей;

- Уряду важливо надати підтримку українським секторам та відкрити українські галузі в регіонах, що збільшить перерозподіл українців зі столиці в регіони і, отже, позитивно вплине на цінову політику нерухомості.
- Важливо внести інформацію про українські послуги для біженців у шаблонний текст автовідповідачів «гарячої лінії» громадських організацій (якщо є) або мати точну та повну інформацію про доступні послуги для співробітників «гарячої лінії».
- Бажано посередництво з Посольством України за допомогою міжнародних організацій, щоб спростити процедури видачі закордонних паспортів та скоротити терміни. Також бажано подбати про наявність закордонних паспортів в інших регіонах, крім Тбілісі (хоч би в одному).
- Важливо підтримати подолання мовних бар'єрів (зі свободою вибору мови), щоб вони могли отримати доступ до необхідної інформації та адаптуватися до грузинського ринку праці;
- Важливо зацікавити українських біженців у професійному навчанні, тому бажано, щоб агенція професійних навичок розробила концепцію просування інтересу та працевлаштування українських біженців у професійному навчанні;
- Важливо залучати дітей та молодь до спортивних, культурних чи інших освітніх/освіжаючих заходів по всій Грузії;
- Необхідно і важливо проводити дослідження в постійному режимі і спостерігати за динамікою їх проблем і проблем з метою розробки оновлених рекомендацій.

